

5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki ve EBA'daki Kontrol Noktası Çalışmalarının Değerlendirilmesi

*Osman YAKIŞAN**

Öz

2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı ile değişen ders kitaplarında tema sonundaki ölçme bölümlerinde ölçme bölümlerinin adı, içeriği ve bu bölümlerde yer verilen soru türlerinde önceki yıllara göre önemli farklılıkların olduğu görülmüştür. Artık ders kitaplarındaki bu bölüm önceden olduğu gibi “tema sonu değerlendirme” şeklinde değil “kontrol noktası” şeklinde adlandırılmaya başlanmıştır. Buna göre araştırmanın amacı, 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki (1. ve 2. kitap) ve EBA'daki kontrol noktası sorularını soru türlerine ve 5. sınıfların dersine giren Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine göre incelemektir. Bu amaçla yapılan araştırmada kontrol noktası soruları soru türlerine göre incelenirken doküman incelemesi yöntemi, Türkçe öğretmenleriyle görüşme sürecinde ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada 5. sınıfların dersine giren; Konya, Ankara, Afyonkarahisar, Adıyaman ve Kars illerinde görev yapan; 13'ü kadın, 7'si erkek toplam 20 Türkçe öğretmeni ile görüşülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu ve soru türleri kontrol listesi kullanılmıştır. Araştırmada veri analizi tekniği olarak betimsel analizden ve içerik analizinden yararlanılmıştır. Yapılan analizlerle araştırmada; 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında ve EBA'da en çok açık uçlu ve kısa cevaplı soru türüne, en az ise çoktan seçmeli soru türüne yer verildiği; Türkçe öğretmenlerinin kontrol noktası çalışmalarını farklı soru türlerine yer verilmesi, konuyu anlamayı sağlaması, sınıf seviyesine uygun olması nedeniyle nitelikli buldukları; tekrar etme, değerlendirme, dil yapılarına yönelik soru çözme amaçlarıyla kontrol noktası çalışmalarına derslerinde zaman ayırdıkları; kontrol noktası çalışmalarına derslerinde zaman ayırmayan öğretmenlerin ise ders kitabındaki etkinliklerin yoğun olmasından yakındıkları; öğretmenlerin kontrol noktası çalışmalarının etkinliklerde veya çalışmanın en sonunda verilmesi, kitaptaki etkinliklerin azaltılması ve böylece etkinliklerin yetiştirmeme sorunun çözülmesine yönelik tavsiyelerde bulundukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: 5. sınıf, EBA, kontrol noktası, Türkçe ders kitabı

Evaluation of Checkpoint Studies in 5th Grade Turkish Textbooks and EBA

Abstract

With the introduction of the 2024 Turkish Course Curriculum, notable changes have been observed in the assessment sections at the end of each theme in the revised textbooks, particularly in terms of their titles, content, and question types. The section previously referred to as the “end-of-theme evaluation” is now titled “checkpoint.” Accordingly, the research aims to examine the checkpoint questions in the 5th grade Turkish textbooks (first and second books) and on the EBA platform, with reference to question types and the perspectives of Turkish language teachers instructing 5th grade classes. To this end, the study employed document analysis to examine the checkpoint questions in terms of question types, and utilized semi-structured interviews to gather the views of Turkish teachers. In the research, a total of 20 Turkish language teachers, 13 female and seven male, who taught 5th grade classes in the provinces of Konya, Ankara, Afyonkarahisar, Adıyaman, and Kars was interviewed. A semi-structured interview form and a question type checklist were used as data collection tools in the research. Descriptive and content analysis techniques were employed to analyze the data. The findings revealed that in both the 5th grade Turkish textbooks

* Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Konya, osman_yakisan@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-9388-9667

and the EBA platform, open-ended and short-answer questions were the most frequently used, while multiple-choice questions were the least common. Turkish language teachers considered the checkpoint activities to be effective, as they included a variety of question types, supported comprehension of the subject matter, and were appropriate for the grade level. Teachers who incorporated checkpoint activities into their lessons did so for purposes such as review, assessment, and practicing language structures. Those who did not allocate time for these activities cited the excessive number of exercises in the textbooks as a barrier. The teachers recommended that checkpoint activities either be embedded within the main exercises or placed at the end of the unit, and that the number of activities in the textbook be reduced to help address the issue of not being able to complete all exercises within the available time.

Keywords: 5th class, checkpoint, EBA, Turkish textbook

Giriş

Öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde uygun dönütleri almasını sağlayan ve bu özelliğiyle süreci işlevsel hâle getiren aşama ölçme ve değerlendirme aşamasıdır. Ölçme; eşyanın, olayların veya insanların ölçmeye konu olan niteliklerinin gözlenmesi, sayılması veya bir ölçme aracıyla karşılaştırılması; varlıkların veya olayların belli bir nitel veya nicel özelliğe sahip oluş derecelerinin belirlenmesi amacıyla yapılan; bu nedenle kişisel özelliklere ve davranışlara göre değişen bir süreçtir (Özçelik, 1998; McMillan, 2007; Turgut ve Baykul, 2012). Değerlendirme ise; öğrenci notları, öğretimin etkililiği ve eğitim-öğretim programının değerlendirilmesi hakkında bilgi sağlayan; ölçme sonucunda bir özelliğe belli bir derecede sahip olduğu saptanan bir varlık, olay veya durumun bu özelliği açısından, belli bir gruba girip girmeyeceğini, belli bir amaca elverişli sayılıp sayılmayacağını belirlemeye yarayan işlemdir (McMillan, 2007; Özçelik, 2013). Bu yönüyle değerlendirmenin eğitim sisteminin belirlenen hedeflere ulaşmasında önemli bir yeri vardır. “Değerlendirmenin temel amacı sistemin doğru işleyip işlemediğini belirlemek ve buna bağlı olarak sistemdeki eksikliklerin tamamlanmasını ve yanlışlıkların düzeltilmesini; kısaca sistemin onarılmasını sağlamaktır” (MEB, 2006, s. 214).

Ölçme ve değerlendirme süreci sistemin onarılmasını sağladığı gibi ne zaman ve hangi koşullarda ölçme ve değerlendirme yapılacağı da ayrı bir tartışma konusudur. Öğrencilerin programla kazandırılması hedeflenen bilgi ve becerileri ne oranda edindiğinin tespitinde kullanılan ölçme ve değerlendirme uygulamaları sürekli olmalıdır. “Öğretim öncesinde yapılan değerlendirme, öğrenci hakkında bilgi edinilmesini ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında yapılan değerlendirme, öğrenci ve öğretmene geri bildirim verilmesini; öğretim sonunda yapılan değerlendirme ise öğrenme hedeflerinin karşılanıp karşılanmadığı ve belirli alanlarda değişiklik yapılması gerekip gerekmediği hakkında karar vermeyi sağlayacaktır” (MEB, 2019, s. 9). Bu yönüyle ölçme ve değerlendirme sonuçları; “öğrencilerin gelişim düzeyini, ihtiyaçlarını, bunlara uygun öğrenme etkinliklerini belirleme ve öğrenme ortamını düzenleme” açısından yol gösterici olacaktır (Özbay, 2006, s. 156).

Bütün derslerde olduğu gibi Türkçe dersiyle ilgili uygun dönütlerin verilmesi ve dersin hedefleri doğrultusunda ilerleyebilmesi için ölçme ve değerlendirme sürecinin uygun şekilde yürütülmesi gerekir. “Türkçe dersinde ölçme ve değerlendirme ile öğrencinin gelişme hızını sürdürüp sürdürmediği, içinde bulunduğu sınıfa göre ilerleme ve o düzeyden beklenen davranışları kazanma derecesini saptanmaya çalışılır” (Nuhoğlu vd., 2008, s. 183-184). “Türkçe dersinde yapılan ölçme ve değerlendirme çalışmaları, öğrenci başarılarını belirlemek ve öğrenme eksikliklerini tamamlamak amacıyla yapılır” (MEB, 2006, s. 216). Bu yönüyle Türkçe öğretim programında yer alan ölçme ve değerlendirme anlayışı, “öğrencinin neyi bilmediğinden çok ne bildiğinin belirlenmesine yönelik”tir (Göçer, 2007, s. 432).

Türkçe dersinde ne bilmediğinden çok ne bildiğinin belirlenmesine yönelik yapılan ölçme ve değerlendirme sürecinin en önemli eksikliklerden birisi öğrencilere kazandırılmaya çalışılan bilgi, duygu ve davranışların ölçümünün istenilen ölçü ve kalitede gerçekleşmeyişidir (Küçük, 2002). Türkçe derslerinde ölçme ve değerlendirme sürecindeki kalitenin artması dersin istenen hedeflere ulaşması için gereklidir. Bu gereklilikten yola çıkılarak özellikle Türkçe ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme çalışmalarının kalitesini artırmak gerekir. Çünkü “ders kitapları, öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin neler öğreneceğini, öğretmenlerin neler öğreteceğini önemli ölçüde etkileyen

5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki ve EBA'daki Kontrol Noktası Çalışmalarının Değerlendirilmesi

bir kaynaktır” (Küçükahmet, 2003, s. 18). Özbay (2003)’ın araştırmasının öğretmenlerin %94’ünün ders kitaplarını temel kaynak olarak kullandığını gösteren sonucu ders kitaplarının öneminin vurgulanması yönünden değerlidir.

Türkçe derslerinde temel kaynak olarak kullanılan ders kitaplarına bakıldığında ölçme ve değerlendirmenin Türkçe dersinin tematik yapısına uygun olarak her temanın sonunda hazırlanan tema sonu değerlendirme çalışmaları ile yapıldığı görülür. “Tema sonu değerlendirme, işlenen metinlerle ilgili tüm etkinliklerden sonra öğrencilerin hedeflenen kazanımlara ulaşma seviyesini belirlemek amacıyla farklı soru türlerinden oluşan ve her temanın sonunda bulunan ünite değerlendirmesi/tema sonu ölçme ve değerlendirme bölümlerini kapsamaktadır” (Göçer, 2008, s. 199). Bu bölümdeki tema değerlendirme çalışmalarıyla ilgili Göçer (2014); bu çalışmalarda bir metin bulunması ve metne yönelik açık uçlu anlama, kavrama sorularının yer alması gerektiğini; temadaki metinlerle kavratılmaya çalışılan dil bilgisi konu ve kurallarının öğrencilerce sezilip kavrandığını anlamak için farklı soru türlerinden oluşan soruların bulunması gerektiğini; öğrencilerin tema kapsamında edindikleri bilgileri, anlama ve kavrama durumlarını gösterebilecekleri yazma çalışmalarına yer verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bunun yanında tema değerlendirme sorularıyla ilgili 2024 TDÖP (Türkçe Dersi Öğretim Programı)’ünde (MEB, 2024) tasarlanan ölçme ve değerlendirme sorularının açık ve anlaşılır olması, ölçme araçlarının öğrencilerin düzeyine uygun olması; tasarlanan ölçme ve değerlendirme araçlarının çoktan seçmeli, boşluk doldurma, kısa yanıtlı soru gibi geleneksel görev biçimlerinin yanında öğrencinin farklı bilişsel alanlarını etkin kılan farklı görev biçimlerine yer verilmesi; değerlendirme sürecinde öğrencilerin öz, akran ve grup değerlendirme yapabilmelerine imkân tanınması; sonuç değerlendirmede öğrencinin tanıdığı değerlendirme görev biçimlerinin kullanılması gibi ölçme ve değerlendirme sürecinin içeriğine yönelik ortak bir uygulama süreci oluşturulmaya çalışılmıştır.

Türkçe dersinde ölçme ve değerlendirme sürecinin önemli basamaklarından biri olan tema sonlarındaki değerlendirme çalışmalarının sıralanan niteliklere sahip olması ölçme ve değerlendirme sürecinde istenen ilerlemenin sağlanması için gereklidir. Bu konuda 2024 TDÖP’üne uygun olarak hazırlanan 5. sınıf Türkçe ders kitabında her temanın sonunda ölçme ve değerlendirme sorularına yer verilmiştir; ancak bu bölüme yeni bir adlandırmayla “kontrol noktası” adı verilmiştir. Ayrıca 5. sınıf Türkçe ders kitabında önceki yıllardan farklı olarak kontrol noktası çalışmalarının sonunda karekod aracılığıyla ulaşılabilecek şekilde EBA’da öğretmenlerin ve öğrencilerin yararlanabilmesi için temayla ilgili farklı soru örneklerine yer verilmiştir. Burada 2024 TDÖP’üne göre hazırlanan ve 5. sınıf Türkçe ders kitabında ve EBA’da her temanın sonunda yer alan yeni adıyla kontrol noktası sorularının programda belirlenen ölçütlere ne derece uyduğu sorusu akla gelmektedir. Bu sorudan yola çıkılarak araştırmanın amacı, 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki (1. ve 2. kitap) ve EBA’daki kontrol noktası sorularını soru türlerine ve 5. sınıfların dersine giren Türkçe öğretmenlerinin kontrol noktası çalışmalarını nitelikli ve faydalı bulma, derslerinde kontrol noktası çalışmalarına zaman ayırma, derste başka çalışmalar yaptırma gibi çeşitli ölçütlere yönelik görüşlerine göre incelemek olarak belirlenmiştir. Bu amaçla yapılan çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. 5. sınıf ders kitabındaki kontrol noktası bölümlerinde yer verilen soru türleri nelerdir?
2. EBA’daki 5. sınıf Türkçe dersi kontrol noktası bölümlerinde yer verilen soru türleri nelerdir?
3. 5. sınıfların dersine giren Türkçe öğretmenlerinin 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki ve EBA’daki kontrol noktası sorularına yönelik görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma süreci, 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki ve EBA’daki “Kontrol Noktası” sorularının incelenmesi aşaması ve “Kontrol Noktası” bölümlerine yönelik 2024-2025 eğitim öğretim yılında 5. sınıfların dersine giren Türkçe öğretmenlerinin görüşlerinin alınması aşaması olmak üzere iki bölümden oluşmuştur. Araştırmanın 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki ve EBA’daki kontrol noktası sorularının incelenmesi aşamasında nitel bir veri toplama yöntemi olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 189). “Dokümanlar nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Bu tür araştırmalarda,

araştırmacı, ihtiyacı olan veriyi gözlem ve görüşme yapmaya gerek kalmadan elde edebilir” (Taşdemir, 2022, s. 157).

Araştırmanın kontrol noktası soruları ile ilgili 5. sınıfların dersine giren Türkçe öğretmenleriyle görüşme yapılması aşamasında ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. “Eğitim araştırmalarında yarı yapılandırılmış görüşmelerin kullanılması, yapılandırılmış görüşmelerle benzer şekilde bir dizi yapılandırılmış soru sormayı ve daha fazla bilgi almak için açık form soruları kullanarak daha derinlemesine araştırmayı içerir” (Taşdemir, 2022, s. 152). Bu yönüyle yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacının hazırladığı sorular üzerinde görüşme yapılan kişiye de müdahale hakkı tanınarak görüşme sürecinin daha esnek bir şekilde ilerlemesi sağlanır. Bu esneklik nedeniyle yarı yapılandırılmış görüşme tekniği nitel araştırmalarda kullanılabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2019; Ekiz, 2020).

İnceleme Nesneleri ve Çalışma Grubu

Araştırmada inceleme nesneleri olarak 2024 TDÖP’üne göre hazırlanan ve 2024-2025 eğitim öğretim yılından itibaren 5. sınıflarda okutulmaya başlanan 5. sınıf Türkçe ders kitabı (1 ve 2. kitap) ve EBA platformu kullanılmıştır. 5. sınıf Türkçe ders kitaplarından ilkinde “Oyun Dünyası, Atatürk’ü Tanımak ve Duygularımı Tanıyorum” temalarına, ikincisinde ise “Geleneklerimiz, İletişim ve Sosyal İlişkiler, Sağlıklı Yaşıyorum” temalarına yer verilmiştir. Her temanın sonunda kontrol noktası soruları verilmiş ve bu sorulardan fazlasını çözmek isteyenlere ise karekod aracılığıyla EBA’daki kontrol noktası sorularına geçme imkânı sağlanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu ise 2024-2025 eğitim öğretim yılında 5. sınıfların dersine giren; Konya, Ankara, Afyonkarahisar, Adıyaman ve Kars illerinde görev yapan 20 Türkçe öğretmeni oluşturmuştur. Farklı illerde görev yapan bu öğretmenlerle yapılan görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Görüşme yapılan Türkçe öğretmenleriyle ilgili bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Görüşme Yapılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgileri

Sıra	Kod	Cinsiyet	Yaş	Hizmet Süresi	Eğitim Düzeyi	Mezun Olunan Bölüm
1	Ö1	Kadın	35	9	Lisans	Türkçe Öğretmenliği
2	Ö2	Erkek	45	22	Lisans	Türkçe Öğretmenliği
3	Ö3	Kadın	32	8	Lisans	Türkçe Öğretmenliği
4	Ö4	Kadın	39	15	Lisans	Türkçe Öğretmenliği
5	Ö5	Kadın	35	12	Lisans	Türkçe Öğretmenliği
6	Ö6	Kadın	32	11	Yüksek Lisans	Türkçe Öğretmenliği
7	Ö7	Kadın	47	23	Lisans	Sınıf Öğretmenliği
8	Ö8	Erkek	33	11	Yüksek Lisans	Türkçe Öğretmenliği
9	Ö9	Erkek	34	11	Yüksek Lisans	Türkçe Öğretmenliği
10	Ö10	Kadın	24	1	Lisans	Türkçe Öğretmenliği
11	Ö11	Erkek	33	10	Lisans	Türkçe Öğretmenliği
12	Ö12	Erkek	35	10	Lisans	Türkçe Öğretmenliği
13	Ö13	Kadın	28	6	Yüksek Lisans	Türkçe Öğretmenliği
14	Ö14	Erkek	52	29	Yüksek Lisans	Türk Dili ve Edebiyatı
15	Ö15	Kadın	39	18	Lisans	Türkçe Öğretmenliği
16	Ö16	Kadın	40	18	Lisans	Türkçe Öğretmenliği
17	Ö17	Erkek	42	18	Yüksek Lisans	Türkçe Öğretmenliği
18	Ö18	Kadın	35	12	Yüksek Lisans	Türkçe Öğretmenliği
19	Ö19	Kadın	41	13	Lisans	Türkçe Öğretmenliği
20	Ö20	Kadın	35	11	Yüksek Lisans	Türkçe Öğretmenliği

Tablo 1 incelendiğinde 13 kadın, 7 erkek olmak üzere toplam 20 öğretmen ile görüşme yapıldığı; görüşme yapılan öğretmenlerin yaş ortalamasının 36,8, hizmet süresi ortalamasının 13,4

5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki ve EBA'daki Kontrol Noktası Çalışmalarının Değerlendirilmesi

olduğu; görüşmeye katılan öğretmenlerden 12'sinin lisans mezunu, 8'inin yüksek lisans mezunu olduğu; 1 öğretmenin sınıf öğretmenliğinden, 1 öğretmenin Türk dili ve edebiyatından, 18 öğretmenin ise Türkçe öğretmenliğinden mezun olduğu görülmüştür.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama sürecinde ders kitaplarındaki ve EBA'daki kontrol noktası soruları değerlendirilirken araştırmacı tarafından hazırlanan soru türleri kontrol listesi; 5. sınıfların dersine giren Türkçe öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun oluşturulması sürecinde soruların içeriği ve kapsamı konusunda üç alan uzmanına danışılmış ve onların tavsiyeleri doğrultusunda forma son şekli verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki ve EBA'daki kontrol noktası sorularının soru türlerine göre analiz edilmesinde betimsel analizden yararlanılmıştır. "Betimsel analizde araştırmada kullanılan gözlem, görüşme ve doküman gibi veri toplama araçlarında yer alan soru, konu ya da temalar temele alınarak analiz edilir. Betimsel analizde doğrudan bir konunun resmedilmesi, tanımlanması ve açıklanması amaçlanır" (Ekiz, 2020, s. 86). Ders kitaplarındaki ve EBA'daki kontrol noktası soruları analiz edilirken soru türlerine yönelik başlıklar oluşturulmuş ve buna göre ilgili sorular sınıflandırılmıştır.

Araştırmada Türkçe öğretmenleriyle yapılan görüşmelerin analiz edilmesinde içerik analizinden yararlanılmıştır. "İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayacağı düşünülen kavramlara ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, araştırmacılar tarafından elde edilmiş birbirine benzeyen verileri belirli temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek tekrar yorumlamaktır" (Şahin ve Özçelik, 2024, s. 312). Araştırmada içerik analizinin bu yapısına uygun şekilde Türkçe öğretmenleriyle yapılan görüşmeler belirli temalar çerçevesinde tekrar yorumlanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerliğini sağlamak amacıyla 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki ve EBA'daki kontrol noktası soruları incelenirken araştırmacı soru çeşitleri ölçeği oluşturulmuştur. Bu ölçek doğrultusunda araştırmacı ve üç alan uzmanı tarafından kontrol noktası soruları türlerine göre sınıflandırılmıştır. Uyuşmazlık olan konularda alan uzmanları ve araştırmacı görüşme gerçekleştirmiş ve yapılan görüşmeler sonucunda tüm kontrol noktası sorularının türlerine yönelik ortak bir görüşe varılmıştır. Ayrıca 5. sınıfların dersine giren Türkçe öğretmenleriyle yapılan görüşmeleri Miles ve Huberman (1994)'ın "Güvenirlik=Görüş Birliği/(Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı)x100" şeklindeki güvenilirlik formülüne göre araştırmanın iç tutarlılığı 0,87 olarak belirlenmiştir. Bu sonuca göre araştırmanın iç tutarlılığının yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirisi gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Kurul adı= Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu

Karar tarihi= 07/03/2025

Belge sayı numarası= 2025/157

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın alt amaçlarına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmanın Birinci Alt Amacına Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı olan “5. sınıf ders kitabındaki kontrol noktası bölümlerinde yer verilen soru türleri nelerdir?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2.

5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Kontrol Noktası Bölümlerinde Yer Verilen Soru Türleri

Temalar	Soru Sayısı	Kısa Cevaplı	Çoktan Seçmeli	Eşleştirme	Doğru-Yanlış	Açık Uçlu	Boşluk Doldurma	Konuşma	Dinleme	Yazma
1. Oyun Dünyası	17	3	1	-	-	6	2	2	1	2
2. Atatürk’ü Tanımak	27	5	1	-	6	12	-	1	1	1
3. Duygularımı Tanıyorum	22	1	-	-	-	10	6	2	1	2
4. Geleneklerimiz	39	16	-	-	-	8	10	1	1	3
5. İletişim ve Sosyal İlişkiler	22	5	-	-	-	12	-	2	1	2
6. Sağlıklı Yaşıyorum	25	1	-	4	-	15	-	2	1	2
Toplam	152	31	2	4	6	63	18	10	6	12

Tablo 2 incelendiğinde 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki “Kontrol Noktası” bölümlerinde altı temada toplam 152 soruya yer verildiği; kontrol noktası sorularının en fazla (f=39) “Geleneklerimiz” temasında, en az ise (f=17) “Oyun Dünyası” temasında olduğu; temalarda soru türü olarak en fazla (f=63) açık uçlu soru türüne, en az (f=2) çoktan seçmeli soru türüne yer verildiği; bunun dışında sırasıyla kısa cevaplı (f=31), boşluk doldurma (f=18), doğru-yanlış (f=6), eşleştirme (f=4) gibi farklı soru türlerine yer verildiği, ayrıca kontrol noktası bölümünde konuşma, dinleme ve yazma becerilerine yönelik çalışmaların olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın İkinci Alt Amacına Yönelik Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı olan “EBA’daki 5. sınıf Türkçe dersi kontrol noktası bölümlerinde yer verilen soru türleri nelerdir?” sorusuna ilişkin elde edilen bulgulara Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3.

EBA’daki 5. Sınıf Türkçe Dersi Kontrol Noktası Bölümlerinde Yer Verilen Soru Türleri

Temalar	Soru Sayısı	Kısa Cevaplı	Çoktan Seçmeli	Eşleştirme	Doğru-Yanlış	Açık Uçlu	Boşluk Doldurma	Konuşma	Dinleme	Yazma
1. Oyun Dünyası	35	9	-	14	4	2	-	3	1	2
2. Atatürk’ü Tanımak	39	14	-	4	9	2	4	3	1	2
3. Duygularımı Tanıyorum	29	11	-	4	4	4	-	3	1	2
4. Geleneklerimiz	33	14	-	4	4	1	4	3	1	2
5. İletişim ve Sosyal İlişkiler	20	3	-	-	-	12	-	2	1	2
6. Sağlıklı Yaşıyorum	32	18	-	-	4	5	-	2	1	2
Toplam	188	69	-	26	25	26	8	16	6	12

5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki ve EBA'daki Kontrol Noktası Çalışmalarının Değerlendirilmesi

Tablo 3'e göre, 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki "Kontrol Noktası" bölümlerinden karekod aracılığıyla ulaşılan EBA'daki sorulara bakıldığında bütün temalarda toplam 188 soruya yer verildiği, soruların en fazla (f=39) "Atatürk'ü Tanımak" temasında, en az (f=20) "İletişim ve Sosyal İlişkiler" temasında olduğu; ilgili bölümdeki soru türlerinin temalara dağılımına bakıldığında en çok (f=69) kısa cevaplı soru türüne yer verildiği, çoktan seçmeli soru türüne ise hiç yer verilmediği; bunun dışında sırasıyla eşleştirme (f=26), açık uçlu (f=26), doğru-yanlış (f=25), boşluk doldurma (f=8) soru türlerine yer verildiği belirlenmiştir. Ayrıca ilgili bölümde konuşma (f=16), dinleme (f=6) ve yazma (f=12) çalışmalarına yer verildiği görülmüştür.

Araştırmanın Üçüncü Alt Amacına Yönelik Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacı olan "5. sınıfların dersine giren Türkçe öğretmenlerinin 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki ve EBA'daki kontrol noktası sorularına yönelik görüşleri nelerdir?" sorusuna ilişkin elde edilen bulgular sıralanmıştır. Buna göre görüşme yapılan öğretmenlere 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki ve EBA'daki kontrol noktası bölümleriyle ilgili 7 açık uçlu soru sorulmuştur.

Araştırma sürecinde görüşme yapılan öğretmenlere ilk olarak "5. sınıf Türkçe ders kitabındaki kontrol noktası sorularını nitelikli buluyor musunuz? Nedenleriyle açıklayınız." sorusu sorulmuştur. Bu soruya yönelik elde edilen bulgulara Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4.

Birinci Soruya Yönelik Öğretmen Görüşleri

Temalar	Kodlar	f	%	Örnek Cümleler
Nitelikli	Değerlendirme	3	13,6	Öğrencilerin kendilerini ve birbirlerini değerlendirmesini sağlıyor... (Ö11) ...Öğrencilerimizin anlayıp anlamadığını kontrol edebiliyoruz... (Ö12)
	Farklı soru türleri var	3	13,6	... Her soru türüne yer verildiği için nitelikli olduğunu düşünüyorum. (Ö1) ... Her soru tipine yer verilmiş... (Ö5)
	Farklı becerilere yönelik	3	13,6	...Sorular farklı becerilere hitap ediyor. (Ö8) ...Öğrencilerin anlama, kelime bilgisi ve yazma özelliklerine yönelik tasarlanmış olması... (Ö20)
	Temanın tekrarı	3	13,6	... Buradaki sorular temanın genelinde işlediğim konuların kısa tekrarı niteliğinde... (Ö10) ... Kontrol noktası soruları temayı özetlediği için gerekli görüyorum. (Ö15)
	Konuyu anlama	2	9,1	... Öğrencinin konuyu anlayıp anlamadığı noktasında yardımcı oluyor. (Ö2)
	Nitelikli ama işlevsel değil	2	9,1	Soruların iyi olduğunu düşünüyorum. Ancak sorular birer etkinlik tadında. Bütün becerilerden soru olması bu alanı yapmayı güçleştiriyor... (Ö18)
	Nitelikli ama dinleme çok	2	9,1	Kontrol noktası sorularını nitelikli buluyorum ancak dinleme bölümünün verilmesi bence doğru değil. Tema boyunca çok sık dinleme etkinlikleri var... (Ö15)
	Sınıf seviyesine uygun	1	4,6	Nitelikli buluyorum. Çünkü sınıf seviyelerine uygun... (Ö7)

Nitelikli değil	Gereksiz detaylar	2	9,1	... Kontrol noktası sorularını nitelikli bulmuyorum. Çünkü gereksiz detaylar çocukları yormakta... (Ö6)
	Ulusal sınavlara uygun değil	1	4,6	Ben kontrol noktası sorularını nitelikli bulmuyorum. Çünkü LGS’de ve bursluluk sınavında sorulan sorulara örnek teşkil etmiyor... (Ö17)
Toplam		22	100	

Tablo 4 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğunun (f=17) kontrol noktası sorularını nitelikli buldukları, bir kısmının ise (f=3) nitelikli bulmadığı görülmüştür. Kontrol noktası sorularını nitelikli bulan öğretmenlerin soruların değerlendirmeyi sağladığı (f=3), bu çalışmalarda farklı soru türlerine yer verildiği (f=3), soruların farklı becerilere yönelik olduğu (f=3), bu çalışmalarla temanın tekrar edildiği (f=3), çalışmaların konuyu anlamayı sağladığı (f=2), soruların nitelikli olduğu ama işlevsel olmadığı (f=2), soruların nitelikli ama dinleme çalışmalarının çok olduğu (f=2) ve çalışmaların sınıf seviyesine uygun hazırlandığı (f=1) yönünde görüş belirten öğretmenlerin olduğu belirlenmiştir. Kontrol noktası sorularının nitelikli olmadığını belirten öğretmenlerin ise sorularda gereksiz detaylar olduğu (f=2) ve soruların ulusal sınavlara uygun olmadığı (f=1) yönünde görüş belirttikleri tespit edilmiştir.

Araştırma sürecinde görüşme yapılan öğretmenlere ikinci olarak “5. sınıf Türkçe ders kitabındaki kontrol noktası sorularına dersinizde zaman ayırıyor musunuz? Zaman ayırıyorsanız dersinizde nasıl kullandığınızı açıklayınız. (Zaman ayırmıyorsanız nedenini lütfen yazınız.)” sorusu sorulmuştur. Bu soruya yönelik elde edilen bulgulara Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5.

İkinci Soruya Yönelik Öğretmen Görüşleri

Temalar	Kodlar	f	%	Örnek Cümleler
Zaman ayırıyorum	Tekrar etme amaçlı	6	26,1	...Anlaşılmayan konu, tekrar edilebiliyor... (Ö12) ...İşlenen konunun tekrar edilmesi için faydalı oluyor... (Ö16) ...Soruları çözüyoruz. Eksik kalan yer varsa tekrar yapıyorum. (Ö19)
	Farklı yöntemlerden yararlanma	3	13,04	...Soruları çözerken çeşitli teknikler ve yöntemler (soru-cevap, beyin fırtınası...) kullanıyorum. (Ö2) ...Soru-cevap tekniği kullanarak ve etkinlik temelli olarak. (Ö5)
	Önce bireysel sonra birlikte	3	13,04	...Önce öğrenciler bireysel çözüyor. Sonra sınıfta hep birlikte çözüyoruz. (Ö8) ...Önce çocukların kendi başlarına yapmalarını istiyorum. Onlar bitirdikten sonra birlikte kontrol ediyoruz... (Ö10)
	Temanın sonunda	2	8,70	Zaman ayırıyorum. Genellikle temanın sonunda... (Ö7)
	Dil yapıları	1	4,34	...Dil yapılarıyla ilgili olan soruların üzerinde konuyu tekrar ediyorum. (Ö3)
	Değerlendirme amaçlı	1	4,34	...Kontrol noktası sorularını değerlendirme amaçlı da kullanmış oluyorum. (Ö20)

5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki ve EBA'daki Kontrol Noktası Çalışmalarının Değerlendirilmesi

	Aktif katılım	1	4,34	...Ders içi etkinlik olarak kullandığımda öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamış oluyorum... (Ö20)
Zaman ayırıyorum	Etkinlik yoğunluğu	2	8,70	Çoğu etkinliği seçerek uygulamak zorunda kalıyorum. Ders kitabındaki etkinlikler çok yoğun. (Ö14)
Kısıtlı zaman ayırıyorum	Ev ödevi	2	8,70	Çok kısıtlı zaman ayırıyorum. Bir kısmını ev ödevi olarak veriyorum... (Ö11)
	Soru atlama	2	8,70	...Bazı soruları atlıyorum. Çünkü konudaki etkinliğin tekrarı olduğu için öğrenciler yapmak istemiyor. (Ö18)
Toplam		23	100	

Tablo 5 incelendiğinde, görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğunun derslerinde kontrol noktası çalışmalarına zaman ayırdıkları yönünde (f=14) görüş belirttikleri, ayrıca bu çalışmalara derslerinde kısıtlı zaman ayırdığını (f=4) ya da hiç zaman ayırmadığını (f=2) ifade eden öğretmenlerin olduğu görülmüştür. Kontrol noktası çalışmalarına derslerinde zaman ayırdığını belirten öğretmenlerin bu çalışmaları tekrar etme amaçlı yaptırdıkları (f=6), çalışmaları yaptırırken farklı yöntemlerden yararlandıkları (f=3), çalışmaları önce bireysel sonra birlikte yaptırdıkları (f=3), genellikle temanın sonunda yaptıkları (f=2), çalışmalardan özellikle dil yapıları sorularını çözdürdükleri (f=1), soruları değerlendirme amaçlı çözdürdükleri (f=1), soruları çözerken öğrencilerin aktif katılımı gerektiği (f=1) yönünde görüş belirttikleri; ayrıca derslerinde bu çalışmalara kısıtlı zaman ayırdığını belirten öğretmenlerin bu çalışmaları ev ödevi olarak verdiği (f=2), soruları atlayarak çalışmayı yaptırdıkları (f=2); zaman ayırmadığını belirten öğretmenlerin ise bunun gerekçesi olarak kitaptaki etkinliklerin yoğun olduğu (f=2) yönünde görüşlerini belirttikleri tespit edilmiştir.

Araştırma sürecinde görüşme yapılan öğretmenlere üçüncü olarak “5. sınıf Türkçe ders kitabındaki kontrol noktası sorularının faydalı olduğunu düşünüyor musunuz? Görüşlerinizi nedenleriyle açıklayınız. (Faydalı olmadığını düşünüyorsanız yine nedenlerini lütfen belirtiniz.)” sorusu sorulmuştur. Bu soruya yönelik elde edilen bulgulara Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6.

Üçüncü Soruya Yönelik Öğretmen Görüşleri

Temalar	Kodlar	f	%	Örnek Cümleler
Faydalı	Tekrar etme	7	26,93	Faydalı olduğunu düşünüyorum. İzlediğimiz konuları tekrar ediyoruz. (Ö1) ...Tema boyunca işlediğimiz konuları tekrar ediyoruz. (Ö4) ...Temada öğrenilen konular tekrar edilmiş oluyor. (Ö8)
	Değerlendirme	4	15,39	...Tema boyunca işlenen konulara toplu olarak dönüt verildiği için. (Ö5) ...Öğrencilerin geri dönüt vermesinde etkili oluyor. (Ö11)
	Anlama yeteneği	2	7,69	...Öğrencilerin anlama yeteneğini ölçmesi açısından yararlı buluyorum. (Ö14)
	Farklı beceriler	2	7,69	...Farklı beceri alanlarına yönelik sorulardan oluşuyor olması da daha
	Eksiklikleri görme	2	7,69	...Bu etkinlikler sayesinde çocukların eksikliklerini görüyorum... (Ö10)

	Yenilikçi içerikler	2	7,69	...Test ya da klasik kontrol yöntemleri yerine Maarif Modeli'ne uyumlu içerikler tercih edilmiş. (Ö13)
Faydalı ama geliştirilmeli	Daha nitelikli ve zengin sorular	2	7,69	...Sorular daha nitelikli ve zengin olabilir. (Ö6)
	Dinleme bölümleri gereksiz	2	7,69	...Dinleme bölümlerinin gereksiz olduğunu düşünüyorum. (Ö15)
	Etkinlik gibi algılanma	2	7,69	...Öğrencilerin alışık olmadığı bir ölçme olduğu için bunu etkinlik gibi algılayıp yapmak istemiyorlar... (Ö18)
Faydalı değil	Farklı bir değerlendirme	1	3,85	...Ölçme için farklı bir kitapçık basılmalı ve aylık değerlendirme yapılmalıdır. (Ö17)
Toplam		26	100	

Tablo 6 incelendiğinde görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğunluğunun kontrol noktası çalışmalarını faydalı bulduğu (f=14), bazılarının kontrol noktası çalışmalarını faydalı bulduğu ancak bu çalışmaların geliştirilmesi gerektiği yönünde görüş belirttikleri (f=5), görüşmeye katılan bir öğretmenin ise kontrol noktası çalışmalarını faydalı bulmadığı yönünde görüşlerini aktardığı belirlenmiştir. Bu çalışmalar faydalı bulan öğretmenlerin kontrol noktası çalışmalarının tekrar etmeyi (f=7) ve değerlendirmeyi sağladığı (f=4), anlama yeteneğini geliştirdiği (f=2), bu çalışmaların farklı becerilere yönelik olduğu (f=2), öğrencilerin eksikliklerini görmeyi sağladığı (f=2), yenilikçi içerikler olduğu (f=2) yönünde düşüncelerini belirttikleri; faydalı ama geliştirilmeli görüşünde olan öğretmenlerin bu çalışmalarda daha nitelikli ve zengin soruların olması gerektiğini (f=2), çalışmalarda dinleme bölümlerinin gereksiz olduğunu (f=2), bu çalışmaların etkinlik gibi algılandığını (f=2) ifade ettikleri; bu çalışmaların faydalı olmadığını düşünen öğretmenin ise bu çalışmaların dışında farklı bir değerlendirme yapılması gerektiği yönünde görüşünü aktardığı belirlenmiştir.

Araştırma sürecinde görüşme yapılan öğretmenlere dördüncü olarak “5. sınıf Türkçe ders kitabında kontrol noktası çalışmaları dışında değerlendirme amacıyla başka çalışmalar yapıyor musunuz? (Kontrol noktası dışında başka çalışmalar yapma ve yapmama durumunuzu nedenleriyle açıklayınız.)” sorusu sorulmuştur. Bu soruya yönelik elde edilen bulgulara Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7.

Dördüncü Soruya Yönelik Öğretmen Görüşleri

Temalar	Kodlar	f	%	Örnek Cümleler
Yapıyorum	Kendi hazırladığım çalışmalar	3	12,5	Kendim farklı kontrol noktası çalışmaları hazırlıyorum... (Ö17) ...Konulara dair açıklayıcı notlar ve çalışma yaprakları kullanıyorum... (Ö18)
	Farklı internet kaynaklarından	3	12,5	Farklı internet kaynaklarından yararlanıyorum. (Ö3) ...İnternette çeşitli çalışmalar yaptırıyorum... (Ö15)
	EBA ve başka materyallerden	3	12,5	...EBA ve başka materyallerden faydalıyorum. (Ö4) Başka kaynaklardan ve EBA’dan destekleyici video ve etkinliklere yer veriyorum. (Ö6)
	EBA’dan	3	12,5	EBA üzerinden etkinliklerle pekiştiriyoruz... (Ö5) ...Karekodu okutarak EBA’da bulunan etkinlikleri de yaptırıyorum... (Ö13)

5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki ve EBA'daki Kontrol Noktası Çalışmalarının Değerlendirilmesi

	Dinleme ve kavrama seviyesi	2	8,33	...Öğrencilerin dinleme ve kavrama seviyesini ölçmek için sınavlar yapıyorum... (Ö20)
	Dil yapıları	2	8,33	Dil yapılarıyla ilgili kitapta çalışma az olduğu için konuyu kavramaları adına çalışma kâğıtları dağıtıyorum. (Ö19)
Yapmıyorum	Zaman kısıtlı	3	12,5	...Süre yetmediği için yapamıyorum... (Ö8) ...Zaman kalmadığı için yapamıyorum... (Ö14)
	Ders kitabı etkinlikleri yoğun	2	8,33	5. sınıf Türkçe ders kitabında etkinlik sayısı oldukça fazla olduğu için ... değerlendirme yapma fırsatı bulamıyorum... (Ö19)
	Akıllı tahta yok	1	4,18	Kitaptakiler dışında farklı etkinlikler yaptırıyorum... Bunun en önemli nedeni akıllı tahtamızın olmaması... (Ö10)
Bazen yapıyorum	Karma etkinlikler	2	8,33	Sıklıkla olmasa da zaman zaman karma etkinliklerle değerlendirme çalışmaları yapıyorum... (Ö16)
	Toplam	24	100	

Tablo 7 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğunun derslerinde kontrol noktası çalışmaları dışında başka çalışmalar yaptığını (f=13), bazısının derslerinde başka çalışmalar yapmadığını (f=5), bazı öğretmenlerin ise derslerinde bazen farklı çalışmalar yaptığını (f=2) ifade ettikleri görülmüştür. Derslerinde kontrol noktası çalışmaları dışında farklı çalışmalar yaptığını belirten öğretmenler bu çalışmaları kendilerinin hazırladığı (f=3), farklı internet kaynaklarından aldığı (f=3), EBA ve başka materyallerden yararlandığı (f=3), sadece EBA'dan yararlandığı (f=3), dinleme ve kavrama seviyesini ölçmek için sınavlar yaptığı (f=2) ve dil yapılarına yönelik çalışmalar yaptığı (f=2) yönünde; derslerinde kontrol noktası çalışmaları dışında herhangi bir çalışma yapmadığını ifade eden öğretmenlerin bunun gerekçesi olarak zamanın kısıtlı olduğu (f=3), ders kitabı etkinliklerinin yoğun olduğu (f=2) ve sınıflarında akıllı tahtanın olmadığı (f=1) yönünde görüş belirttikleri; derslerinde bazen farklı çalışmalar yaptığını ifade eden öğretmenlerin ise genellikle karma etkinlikler yaptırdığı yönünde düşüncelerini ifade ettikleri belirlenmiştir.

Araştırma sürecinde görüşme yapılan öğretmenlere beşinci olarak “5. sınıf Türkçe ders kitabındaki kontrol noktası çalışmalarıyla ilgili tavsiyeleriniz nelerdir? Size göre kontrol noktası çalışmaları nasıl yapılmalı, hangi soru tipleri tercih edilmelidir?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya yönelik elde edilen bulgulara Tablo 8’de yer verilmiştir.

Tablo 8.

Beşinci Soruya Yönelik Öğretmen Görüşleri

Temalar	Kodlar	f	%	Örnek Cümleler
Soru sayısı	Daha fazla soru	4	12,5	Kontrol noktalarında biraz daha fazla soruya yer verilmeli. (Ö1) Kontrol noktası çalışmaları daha da artırılabilir... (Ö12)
	Metin etkinlikleri azaltılmalı	3	9,36	...Metin etkinliklerinin azaltılmasıyla tema sonunun etkinliklerle artırılması sağlanabilir... (Ö3) ...tema içerisindeki tekrarlı olan etkinliklerin çıkarılması... (Ö5)
	Süre sorunu	2	6,25	...Süre sıkıntısından dolayı biraz daha azaltılabilir... (Ö10)

	Dinleme ve konuşma olmalı	2	6,25	...Dinleme ve sözlü cevaplanacak bölümlere yer verilmeli. (Ö15)
	Kapsamlı olmalı	2	6,25	...Soru sayısı artırılmalı ve daha kapsamlı hâle getirilmeli... (Ö16)
Soru türü	Beceriler dağıtılmalı	2	6,25	...Kontrol noktasında tüm beceriler birden olacağına dağıtılabilir... (Ö18)
	Tüm soru türleri olmalı	2	6,25	...Tüm soru tipleri kullanılabilir... (Ö6)
	Benzer sorular	2	6,25	Benzer sorulara yer verilmiş... (Ö11)
	Yorum soruları artırılmalı	2	6,25	Soru tiplerinde yorumlama özelliği artırılmalıdır... (Ö14)
Uygulama yeri ve şekli	Ara etkinlik	2	6,25	...Tema sonu yerine ara etkinlik olarak verilebilir. (Ö7)
	Dinleme sonda olmalı	2	6,25	Özellikle dinleme ilgili olan kısım soruların en sonunda yer alabilir... (Ö19)
	Ayrı bir kitapçık olmalı	1	3,13	Bence kontrol noktası çalışmaları ayrı bir kitapçık olarak basılmalı... (Ö17)
	Öğrenciler daha etkin olmalı	1	3,13	Kontrol noktası çalışmalarında öğrenciler etkin olmalı ki konuyu tam olarak anlayabilsinler... (Ö20)
Karekod	Kitabın içinde olmalı	2	6,25	...Karekod ile ulaşılan ek soruların kitabın içinde basılı olarak bulunmasının daha faydalı olacağını düşünüyorum... (Ö9)
Tavsiyem yok	Yeterli	1	3,13	Kitaptaki sorular ve soru tipleri yeterlidir. (Ö8)
Denetim	Kontrol edilmeli	2	6,25	...Öğretmenler etkinlik yapar gibi yaptırıp kontrol etmeli... (Ö13)
Toplam		32	100	

Tablo 8'e göre görüşmeye katılan öğretmenlerin kontrol noktası çalışmalarıyla ilgili soru sayısı (f=6), soru türü (f=6), uygulama yeri ve şekli (f=4), karekod (f=2), tavsiyem yok (f=1) ve denetim (f=1) temalarında görüşlerini belirttikleri görülmüştür. Soru sayısı temasında görüşlerini belirten öğretmenlerin kontrol noktası çalışmalarında daha fazla sorunun olması gerektiği (f=4), kitaptaki etkinliklerinin azaltılması gerektiği (f=3), soru sayısı fazla olduğu için süre sorunu yaşadıkları (f=2), bu bölümde dinleme ve konuşma çalışmalarının olması gerektiği (f=2), bu bölümdeki soruların kapsamlı olması gerektiği (f=2) yönünde; soru türü temasında kontrol noktası bölümlerindeki becerilere yönelik çalışmaların farklı yerlere dağıtılabileceği (f=2), bu bölümde tüm soru türlerinin olması gerektiği (f=2), benzer sorulara yer verildiği (f=2) ve yorum sorularının artırılması gerektiği (f=2) yönünde; uygulama yeri ve şekli temasında kontrol noktası çalışmalarının tema aralarında yapılabileceği (f=2), bu bölümdeki dinleme çalışmalarının sonda olması gerektiği (f=2), kontrol noktası çalışmalarının bağımsız olarak ayrı bir kitapçık şeklinde uygulanması gerektiği (f=1) yönünde; karekod temasında karekod ile ulaşılan soruların kitabın içinde basılı şekilde olması gerektiği (f=2) yönünde; denetim temasında öğrencilere yaptırılan kontrol noktası çalışmalarının kontrol edilmesi gerektiği (f=2); tavsiyem yok temasında ise kitaptaki soruların ve soru türlerinin yeterli olduğu (f=1) yönünde düşüncelerini aktardıkları belirlenmiştir.

Araştırma sürecinde görüşme yapılan öğretmenlere altıncı olarak "5. sınıf Türkçe ders kitabındaki kontrol noktası sorularının temalarda verilen konuların içerikleriyle örtüşme durumu hakkında ne düşünüyorsunuz? (Örtüşme ya da örtüşmeme durumunu örnekler vererek açıklayınız.)" sorusu sorulmuştur. Bu soruya yönelik elde edilen bulgulara Tablo 9'da yer verilmiştir.

5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki ve EBA'daki Kontrol Noktası Çalışmalarının Değerlendirilmesi

Tablo 9.

Altıncı Soruya Yönelik Öğretmen Görüşleri

Temalar	Kodlar	f	%	Örnek Cümleler
Örtüşme	Temalardakilere benzer	8	32	Benzer etkinliklere yer verilmiş. Temalardaki etkinliklere çok benziyor... (Ö11) Konu-içerik olarak temalardaki çalışmalara çok benziyor... (Ö12) Konu ve içerik açısından temalardakiyle uyum olduğunu düşünüyorum... (Ö14)
	Söz sanatları	3	12	...Söz sanatları işlendiğinde onlarla ilgili örnek sorulara yer verilmişti. (Ö4) ...İkinci temada söz sanatlarını işledik. Kontrol noktasında bu konuyla ilgili sorular vardı... (Ö19)
	Oyunlarla ilgili	2	8	...Oyun Dünyası temasının kontrol noktasında yer alan ilk sorunun metni Mangala 1 Göçürme Oyunu'dur (Ö9).
	Yeterli değil	2	8	...İçeriklerle birebir örtüşüyor ancak yeterli değil... (Ö17)
	Betimleyici metin oluşturma	2	8	...İlk temada betimleyerek metin oluşturma çalışmaları yapmıştık. Sorular da buna uygun hazırlanmış... (Ö13)
	Düşünceyi geliştirme yolları	2	8	...Düşünceyi geliştirme yollarını işledikten sonra aynı konu kontrol noktasına koyulmuş... (Ö5)
	Atatürk'ü tanımak	1	4	...Atatürk'ü Tanımak temasındaki kontrol noktası etkinliklerinin metinleri de yine bu temaya uygun... (Ö10)
	Kahramanlık marşı	1	4	...Temaya uygun şekilde kontrol noktasında bir kahramanlık marşı olması buna örnek olabilir. (Ö18)
Bazen örtüşme	Her öğrenme çıktısına yönelik soru	2	8	Örtüşüyor ancak her öğrenme çıktısına yönelik soru olmadığını düşünüyorum... (Ö15)
	Özensiz sorular	2	8	...Özensiz sorular çocuğun seviyesini ölçememekte, eksiği tespit edilememektedir. (Ö6)
Toplam		25	100	

Tablo 9 incelendiğinde görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğunluğunun kontrol noktası çalışmalarının temaların içerikleriyle örtüştüğü (f=16), bazı öğretmenlerin ise bazen örtüştüğü (f=4) yönünde görüşlerini aktardıkları görülmüştür. Kontrol noktası çalışmalarının temaların içerikleriyle örtüştüğü yönünde görüşlerini belirten öğretmenlerin temalardakine benzer sorular olduğu (f=8); söz sanatları (f=3), oyunlar (f=2), betimleyici metin oluşturma (f=2), düşünceyi geliştirme yolları (f=2), Atatürk (f=1), kahramanlık (f=1) gibi temalarda yer verilen konuların kontrol noktası çalışmalarında da olduğu yönünde; ayrıca kontrol noktası çalışmalarının temaların içerikleriyle örtüştüğü ancak yeterli

olmadığı (f=2) yönünde; kontrol noktası çalışmalarının temaların içerikleriyle bazen örtüştüğünü belirten öğretmenlerin kontrol noktası çalışmalarında her öğrenme çıktısına yönelik soru olmadığı (f=2) ve soruların özensiz hazırlandığı (f=2) yönünde görüşlerini belirttikleri tespit edilmiştir.

Araştırma sürecinde görüşme yapılan öğretmenlere yedinci olarak “5. sınıf Türkçe ders kitabındaki kontrol noktası sorularının sonunda verilen karekodu kullanarak EBA’daki kontrol noktası sorularından dersinizde yararlanıyor musunuz? (Yararlanma ve yararlanmama nedeninizi lütfen yazınız.)” sorusu sorulmuştur. Bu soruya yönelik elde edilen bulgulara Tablo 10’da yer verilmiştir.

Tablo 10.

Yedinci Soruya Yönelik Öğretmen Görüşleri

Temalar	Kodlar	f	%	Örnek Cümleler
Yararlanma	Faydalı	5	16,66	...Evet, etkinlikler faydalı... (Ö3) ...Çok faydalı bir bölüm... (Ö7) ...Faydalı olduğunu düşünüyorum. (Ö12)
	Dikkat çekici	4	13,33	...Çocukların dikkatini çekecek güzel etkinlikler var. (Ö1) ...Çocukların ilgisini çekiyor ve daha kalıcı oluyor. (Ö4)
	Tekrar için	3	10	...Temayı tekrar noktasında faydalıdır. (Ö2) ...Programdaki öğrenme çıktıları tekrar etmek için karekodlu etkinlikleri de yaptırıyorum. (Ö8)
	Pekiştirmeye yardımcı	3	10	...Temada öğrenilenlerin pekiştirilmesine yardımcı olduğunu düşünüyorum... (Ö9) ...Konuyu pekiştirdiğine ve öğretimi zenginleştirdiğine inanıyorum... (Ö13)
Yaralanmama	Farklı etkinlikler	2	6,67	...Farklı etkinlikler yapmış oluyoruz... (Ö11)
	İnternet bağlantısı	3	10	EBA bazen açılmıyor. Bazen internet olmuyor... (Ö14) ...Bunlar ya açılmıyor ya da çok uzun zaman alıyor... (Ö17)
	Kitaptaki etkinlikler	3	10	...Kitabı bile bitiremedik. Daha sade etkinlikler olursa belki karekodu görürüz. (Ö18) ...Kitap etkinlikler anlamında çok yoğun. Ders planının çok gerisindeyim... (Ö19)
	Yetersiz zaman	2	6,67	...Zaman yetersiz ve konuları yetiştirmekte zorlanıyorum... (Ö15)
Bazen yararlanma	Akıllı tahta yok	1	3,33	...Sınıfımda akıllı tahta olmadığı için geçiyorum o kısımları. (Ö10)
	Gerekli olursa	2	6,67	Gerekli bulduğum durumlarda kullanırım... (Ö6)
	Zaman yeterse	2	6,67	...Zaman yönünden sıkıntı olmazsa yararlanmaya çalışıyorum. (Ö16)
Toplam		30	100	

Tablo 10 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin EBA’daki kontrol noktası sorularından derslerinden yararlandıkları (f=9), bazı öğretmenlerin yararlanmadıkları (f=7), bazı öğretmenlerin ise bu sorulardan bazen yararlandıkları (f=4) yönünde görüş belirttikleri görülmüştür. EBA’daki kontrol noktası sorularından yararlandığını belirten öğretmenlerin bu soruların faydalı (f=5) ve dikkat çekici olduğunu (f=4) düşündükleri, konu tekrarı için (f=3), konuyu pekiştirmeye yardımcı olduğu için (f=3) ve farklı etkinlikler yapmış olmak için (f=2) EBA’daki bu çalışmalardan yararlandıklarını ifade ettikleri; EBA’daki kontrol noktası sorularından derslerinde yararlanmadığını ifade eden öğretmenlerin bu durumun gerekçesi olarak internet bağlantısı sorunu olduğunu (f=3), kitaptaki etkinliklerin yoğun

5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki ve EBA'daki Kontrol Noktası Çalışmalarının Değerlendirilmesi

olduğunu (f=3), zamanın yetersiz olduğunu (f=2) ve sınıflarda akıllı tahtanın olmadığını (f=1) belirttikleri; bu sorulardan derslerinde bazen yararlandığını ifade eden öğretmenlerin bu sorulardan gerekli olursa (f=2) ve zaman yeterse (f=2) yararlandıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmada 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki ve EBA'daki kontrol noktası çalışmaları soru türlerine göre incelendiğinde ders kitabındaki kontrol noktası çalışmalarında en fazla açık uçlu soru türüne, en az ise çoktan seçmeli soru türüne yer verildiği, EBA'daki kontrol noktası çalışmalarında ise en fazla kısa cevaplı soru türüne, en az boşluk doldurma soru türüne yer verildiği, çoktan seçmeli soru türüne ise hiç yer verilmediği; ayrıca hem ders kitabındaki hem de EBA'daki kontrol noktası çalışmalarında dinleme, konuşma ve yazma becerilerine yönelik çalışmalara yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. 2024 TDÖP'ü öncesinde hazırlanan ders kitaplarının incelendiği bazı çalışmalarda tema sonundaki soruların çoğunlukla çoktan seçmeli maddelerden oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır (Karatay ve Dilekçi, 2019; Altun, 2021; Sarıkaya, 2022). Araştırmamızın bu bulgusu Türkçe ders kitaplarında geçmiş yıllarda oldukça fazla yer verilen çoktan seçmeli soru türünün azaldığını ve daha çok açık uçlu ya da kısa cevaplı soru türünün tercih edildiğini göstermektedir. Ayrıca Sarıkaya (2022)'nin araştırmasının tema sonu çalışmalarının soru türlerine göre dengeli dağılmadığı yönündeki bulgusu çalışmamızın bu yöndeki bulgusunu desteklemektedir.

Araştırma sürecinde 5. sınıfların dersine giren Türkçe öğretmenleriyle yapılan görüşmede görüşmeye katılan öğretmenlerin kontrol noktası çalışmalarını farklı soru türlerine yer verilmesi, konuyu anlamayı sağlaması, çalışmaların sınıf seviyesine uygun hazırlanması gibi gerekçelerle nitelikli buldukları, ayrıca görüşme yapılan bazı öğretmenlerin soruları nitelikli buldukları ama soruların işlevsel olmadığını düşündükleri ya da dinleme çalışmalarının çok olduğu yönünde görüş belirttikleri; görüşmeye katılan bazı öğretmenlerin kontrol noktası çalışmalarını sorularda gereksiz detaylar olması ve soruların ulusal sınavlara uygun olmaması gerekçeleriyle nitelikli bulmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Eyüp vd. (2021)'nin ve Ulu Aslan (2024)'in araştırmalarının tema sonu sorularının merkezî sınavlarla uyumlu olmadığı yönündeki bulguları çalışmamızın kontrol noktası sorularının ulusal sınavlara uygun olmadığı yönündeki öğretmen görüşünü desteklemektedir. Alanyazında araştırmamızın kontrol noktası sorularının niteliğine yönelik diğer bulgularını destekleyen herhangi bir çalışma tespit edilememiştir.

Görüşme yapılan Türkçe öğretmenlerinin çoğunluğunun kontrol noktası çalışmalarına derslerinde tekrar etme, değerlendirme, dil yapılarıyla ilgili çalışma yaptırma amaçlı zaman ayırdıkları, ayrıca dersinde kontrol noktası çalışmalarına zaman ayıran öğretmenlerin bu soruları çözerken farklı yöntemlerden yararlandıkları, soruları önce bireysel sonra birlikte ve temanın sonunda, öğrencilerin aktif katılımını sağlamaya çalışarak çözdürdükleri yönünde; kontrol noktası çalışmalarına derslerinde zaman ayırmayan öğretmenlerin kitaptaki etkinliklerin yoğun olduğu yönünde; kısıtlı zaman ayıran öğretmenlerin ise bu çalışmaları ev ödevi olarak verdiği ve soru atlayarak çözdürdüğü yönünde görüş belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmamızın bu sonucu Deniz ve Keray Dinçel (2019)'in Türkçe öğretmenlerinin çoğunun ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme araçlarını kullanmadığı yönündeki araştırma sonucuna karşıt bir durumu ortaya koyduğu gibi söz konusu araştırmamızın Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirmeyi ağırlıklı olarak sürecin sonunda kullandıkları yönündeki sonucuyla örtüşmektedir. Metin ve Demiryürek (2009)'in Türkçe öğretmenlerinin yeni ölçme-değerlendirme anlayışına yönelik olumlu bakış açısına sahip oldukları yönündeki sonucu araştırmamızın bu yöndeki sonucunu desteklemektedir.

Görüşmeye katılan Türkçe öğretmenlerinin çoğunluğunun kontrol noktası çalışmalarını tekrar etme ve değerlendirme imkânı sağlaması, öğrencilerin anlama yeteneğini ölçmesi, farklı becerilere yönelik soruların olması, bu çalışmalar sayesinde öğrencilerin eksikliklerinin belirlenmesi ve bu çalışmalarda yenilikçi içeriklere yer verilmesi yönünden faydalı olduğunu düşündükleri; bazı öğretmenlerin kontrol noktası sorularının daha nitelikli ve zengin olması gerektiği, dinleme bölümlerinin gereksiz olduğu ve kontrol noktası çalışmalarının etkinlik şeklinde algılanması gibi gerekçelerle kontrol noktası çalışmalarının geliştirilmesi gerektiğini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında araştırmamızın bu bulgularına yönelik herhangi bir çalışma tespit edilememiştir.

Görüşmeye yapılan Türkçe öğretmenlerinin çoğunluğunun derslerinde kontrol noktası çalışmaları dışında başka çalışmalar yaptığı, bazı öğretmenlerin derslerinde kontrol noktası çalışması dışında bir çalışma yapmadığı, bazı öğretmenlerin de bazen başka çalışmalar yaptığı yönünde görüşlerini belirttikleri; dersinde kontrol noktası çalışmaları dışında başka çalışmalar yapan öğretmenlerin kendi hazırladığı çalışmaları yaptıkları, farklı internet kaynaklarından, EBA ve başka materyallerden, sadece EBA'dan çalışmalar yaptıkları; öğrencilerin dinleme ve kavrama seviyelerini ölçmek için ve dil yapılarıyla ilgili çalışmalar yaptırmak için çeşitli çalışmalar yaptıkları; derslerinde kontrol noktası çalışması dışında herhangi bir çalışma yapmadığını belirten öğretmenlerin zamanın kısıtlı olması, ders kitabı etkinliklerinin yoğun olması, akıllı tahtanın olmaması gibi gerekçeler söyledikleri; kontrol noktası çalışmaları dışında bazen farklı çalışmalar yaptığını belirten öğretmenlerin genellikle karma etkinlikler yaptıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Alanyazında araştırmancının bu sonuçlarını doğrudan destekleyen herhangi bir çalışma tespit edilememiştir.

Görüşme yapılan Türkçe öğretmenlerinin kontrol noktası çalışmalarıyla ilgili soru sayısı, soru türü, uygulama yeri ve şekli, karekod, denetim temalarında tavsiyelerde bulunduğu, bir öğretmenin ise herhangi bir tavsiyede bulunmadığı; soru sayısına yönelik tavsiyede bulunan öğretmenlerin kontrol noktası çalışmalarında daha fazla soru olması, metin etkinliklerinin azaltılması, süre sorununun çözülmesi, dinleme ve konuşma çalışmalarının olması, soruların daha kapsamlı olması yönlerinde; soru türüne yönelik tavsiyelerde bulunan öğretmenlerin çalışmalarda dil becerilerine yönelik çalışmaların kitabın farklı bölümlerine dağıtılmasına, tüm soru türlerinin olmasına, yorum sorularının artırılmasına yönelik; uygulama şekli ve yerine yönelik tavsiyede bulunan öğretmenlerin kontrol noktası çalışmalarının ara etkinlik olarak verilmesine, dinleme çalışmalarının soruların en sonunda olmasına, soruların ayrı bir kitapçık olarak basılmasına, öğrencilerin daha etkin olmasına yönelik; karekod ile ilgili görüşmeye katılan öğretmenlerin karekod ile ulaşılan soruların kitabın içinde basılı olmasına yönelik; denetim ile ilgili ise kontrol noktası çalışmalarının kontrol edilmesine yönelik tavsiyelerde bulundukları sonucuna ulaşılmıştır. Eyüp vd. (2021)'nin çalışmasının tema sonu çalışmalarının yetersiz olduğu ve mutlaka çeşitlendirilmesi gerektiği yönündeki bulgusu araştırmancının kontrol noktası sorularının geliştirilmesi gerektiği yönündeki öğretmen görüşlerini desteklemektedir.

Görüşme yapılan Türkçe öğretmenlerinin kontrol noktası sorularının temalarda verilen konuların içerikleriyle örtüşme durumu ile ilgili öğretmenlerin çoğunluğu temaların içerikleriyle kontrol noktası sorularının örtüştüğü, bazı öğretmenlerin ise bazen örtüştüğü yönünde; kontrol noktası sorularının temaların içerikleriyle örtüştüğünü belirten öğretmenlerin kontrol noktası sorularının temalardaki etkinliklere benzediği; temalardaki söz sanatları, oyunlar, betimleyici metinler, düşünceyi geliştirme yolları, Atatürk, kahramanlık gibi çeşitli konulara yönelik kontrol noktası çalışmalarında soruların olduğu, kontrol noktası sorularıyla temalardaki konuların örtüştüğü ama yeterli olmadığı yönünde; kontrol noktası sorularıyla temalardaki konuların bazen örtüştüğünü belirten öğretmenlerin her öğrenme çıktısına yönelik soru olmadığı ve soruların özensiz hazırlandığı yönünde görüşlerini belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Eyüp ve arkadaşlarının (2021)Türkçe öğretmenlerinin Türkçe ders kitaplarındaki tema sonu sorularının Türkçe dersi öğretim programındaki kazanımları genel olarak karşıladığını düşündükleri yönündeki araştırma sonucu araştırmancının bu yöndeki bulgusunu desteklemektedir.

Görüşme yapılan Türkçe öğretmenlerinin EBA'daki kontrol noktası sorularından derslerinde yararlanma durumlarıyla ilgili görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğunun EBA'daki kontrol noktası sorularından faydalı ve dikkat çekici olması, tekrar etmeyi sağlaması, pekiştirmeye yardımcı olması, farklı etkinlikler yapma imkânı sağlaması gibi gerekçelerle yararlandığı; bazı öğretmenlerin internet bağlantısı sorunu, ders kitabındaki etkinlik yoğunluğu, zamanın kısıtlı olması, sınıflarda akıllı tahtanın olmaması nedeniyle yararlanmadığı; bazı öğretmenlerin ise gerekli olduğunda, zaman yeterse EBA'daki kontrol noktası çalışmalarından yararlandığı yönünde görüşlerini belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Eyüp vd. (2021)'nin araştırmasının sonucuna göre tema sonundaki sorular öğrencilere genel tekrar ve pekiştirme yapma ile öğrendiklerini değerlendirme gibi yararlar sağlamaktadır. Bu araştırma sonucu çalışmanın bu bulgusunu destekler niteliktedir. Türkben (2022) ile Metin ve Demiryürek (2009)'in araştırmalarının Türkçe öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme süreçlerinde karşılaştıkları güçlüklerden birinin zaman yetersizliği olduğu yönündeki bulgusu çalışma sürecinde görüşme yapılan

5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki ve EBA'daki Kontrol Noktası Çalışmalarının Değerlendirilmesi

Türkçe öğretmenlerinin EBA'daki kontrol noktası çalışmalarını yapmak için zamanın kısıtlı olduğu yönündeki görüşlerini desteklemektedir.

Öneriler

1. 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki ve EBA'daki kontrol noktası çalışmalarının kullanımına yönelik bir hizmet içi eğitim verilebilir.
2. 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki ve EBA'daki kontrol noktası soruları öğrencilerin bakış açısına göre değerlendirilebilir.
3. 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki ve EBA'daki kontrol noktası sorularının içeriğiyle 2024 TDÖP'ünün gereklilikleri karşılaştırılabilir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Kurul adı= Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu

Karar tarihi= 07/03/2025

Belge sayı numarası= 2025/157

Yazarların Katkı Oranı

Bu makale tek yazarlı olup yazar makaleyi tek başına hazırlamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu makalede çıkar çatışması teşkil edecek herhangi bir durum veya ilişki bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Altun, K. (2021). *8. sınıf Türkçe ders kitabındaki tema değerlendirme sorularının PISA düzeylerine ve yenilenmiş Bloom taksonomisine göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Deniz, K., ve Keray Dinçel, B. (2019). Türkçe öğretmenlerinin anlama becerilerinde ölçme ve değerlendirmeye yönelik görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(1), 28-64.
- Ekiz, D. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (6. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eyüp, B., Tuştaş, H., ve Uysal, F. (2021). Türkçe öğretmenlerinin ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki tema değerlendirme sorularına yönelik görüşleri. *International Journal of Languages Education and Teaching*, 9(3), 43–58. <https://doi.org/10.29228/ijlet.52397>.
- Göçer, A. (2007). İlköğretim Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme. A. Kırkkılıç (Ed.), *İlköğretimde Türkçe öğretimi* içinde (ss. 431–465). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Göçer, A. (2008). İlköğretim Türkçe ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme açısından incelenmesi. *Journal of Graduate School of Social Sciences*, 11(1), 197-210.
- Göçer, A. (2014). *Türkçe eğitiminde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Karatay, H., ve Dilekçi, A. (2019). Türkçe öğretmenlerinin dil becerilerini ölçme ve değerlendirme yeterlikleri. *Millî Eğitim*, 48(1), 685-716.
- Küçük, S. (2002). Örgün eğitim ikinci kademe Türkçe öğretiminde karşılaşılan güçlükler. *Millî Eğitim Dergisi*, 153–154.
- Küçükahmet, L. (2003). *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- McMillan, J. H. (2007). *Classroom assessment principles and practice for effective instruction*. Indiana: Pearson Education.
- MEB. (2006). İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı. Ankara: MEB Basımevi.

- MEB. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2024). *Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı (5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Erişim adresi: <https://mufredat.meb.gov.tr>.
- Metin, M., ve Demiryürek, G. (2009). Türkçe öğretmenlerinin yenilenen Türkçe öğretim programlarının ölçme-değerlendirme anlayışı hakkındaki düşünceleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 37-51.
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (3. baskı). CA: Sage.
- Nuhoglu, M. M., Başoğlu N., ve Kayganacioğlu, S. (2008). *Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özbay, M. (2003). *Öğretmen görüşlerine göre ilköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. Ankara: Gölge Ofset Matbaacılık.
- Özbay, M. (2006). *Türkçe özel öğretim yöntemleri II*. Ankara: Öncü Yayınları.
- Özçelik, D. A. (1998). *Ölçme ve değerlendirme* (3. baskı). Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Özçelik, D. A. (2013). *Okullarda ölçme ve değerlendirme öğretmen el kitabı* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Şahin, A., ve Özçelik, F. C. (2024). İçerik analizi. Ö. Baş ve B. Gök (Ed.), *Nitel araştırma pratikleri eğitimciler için içinde* (ss. 307-330). Ankara: Pegem Akademi.
- Sarıkaya, B. (2022). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki tema sonu değerlendirme çalışmalarının soru türlerine göre incelenmesi. K. Manafidizaji ve G. Gürçay (Ed.), *Bursa 3. uluslararası bilimsel araştırmalar kongresi içinde* (ss. 53-61). Academic Sharing Platform.
- Sönmez, V., ve Alacapınar, F. G. (2019). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri* (7. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Taşdemir, F. (2022). Verilerin toplanması. K. Yılmaz ve R. S. Arık (Eds.), *Eğitimde araştırma yöntemleri içinde* (ss. 127-160). Ankara: Pegem Akademi.
- Turgut, M. F., ve Baykul, Y. (2012). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (4. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Türkben, T. (2022). Türkçe öğretmenlerinin sınıf içi öğrenme becerilerini ölçme ve değerlendirme yeterlikleri. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 13(25), 45-72.
- Ulu Aslan, E. (2024). Ana dili öğretiminde kullanılan ölçme değerlendirme yöntemleri üzerine karşılaştırmalı bir analiz: İtalya ve Türkiye örneği. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 12(3), 575-592.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Introduction

To achieve the intended progress in the measurement and evaluation process of Turkish lessons, the evaluation activities conducted at the end of each theme—an essential component of this process—must meet specific quality criteria. In this context, the 5th grade Turkish course book, designed in line with the 2024 Turkish Course Curriculum, includes assessment questions at the end of each theme under the newly introduced title “checkpoint.” Additionally, unlike previous editions, the current textbook offers various theme-related sample questions on the EBA platform, accessible via a QR code placed at the end of the checkpoint activities, to support both teachers and students. This raises the question of how well the checkpoint questions—renamed and redesigned in accordance with the 2024 curriculum and found at the end of each theme in both the 5th grade course book and EBA—align with the program’s specified criteria. Based on this concern, the aim of the present study was to examine the checkpoint questions in the 5th grade Turkish course books (Volumes 1 and 2) and on the EBA platform in terms of question types and the perspectives of teachers instructing 5th grade courses.

Method

The research process consisted of two components: the analysis of the “Checkpoint” questions in the 5th grade Turkish textbook and EBA, and the collection of the opinions of Turkish language teachers who taught 5th grade classes during the 2024-2025 academic year regarding the “Checkpoint” sections. The document review method was used to analyze the checkpoint questions in both the Turkish textbook and EBA.

In the interview phase, which focused on gathering the views of 5th grade Turkish teachers concerning the checkpoint questions, the semi-structured interview technique was used. This approach allowed interviewees to engage with and adapt the questions prepared by the researcher, providing greater flexibility during the interview process.

Result and Discussion

An analysis of the checkpoint activities in the 5th grade Turkish textbook and on the EBA platform based on question types revealed that the textbook contained the highest number of open-ended questions (f=63) and the lowest number of multiple-choice questions (f=2). In contrast, the EBA platform featured the highest number of short-answer questions (f=69), the fewest fill-in-the-blank questions (f=8), and did not include any multiple-choice questions. Additionally, the checkpoint activities in both the textbook and EBA incorporated tasks targeting listening, speaking, and writing skills. The interviews conducted with Turkish language teachers instructing 5th grade classes revealed that the majority of participants (f=17) regarded the checkpoint activities as well-designed. Their positive evaluations were attributed to factors such as the inclusion of diverse question types (f=3), facilitation of subject comprehension (f=2), and alignment with the students' grade level (f=1). However, some teachers, while acknowledging the quality of the questions, expressed concerns regarding their limited functionality (f=2) or the excessive number of listening activities (f=2). One teacher stated that the tasks were not appropriate for the grade level. Additionally, a few teachers (f=3) did not find the checkpoint activities to be of sufficient quality, citing reasons such as unnecessary detail in the questions (f=2) and a lack of alignment with national exam formats (f=1). The findings indicated that the majority of interviewed Turkish language teachers allocated time for checkpoint activities in their lessons for purposes such as review (f=6), assessment (f=1), and reinforcing language structures (f=1). Among those who incorporated these activities into their instruction, various implementation methods were reported: some solved the questions using different strategies (f=3), others first had students solve them individually and then reviewed them collectively (f=3), while some completed them at the end of the theme (f=2), aiming to promote active student participation (f=1). Teachers who did not include checkpoint activities in their lessons cited the excessive number of activities in the textbook as a reason (f=2). Those who devoted only limited time to these tasks reported assigning them as homework (f=2) or solving them selectively by skipping certain questions (f=2). The findings revealed that most of the Turkish language teachers interviewed viewed the checkpoint activities as beneficial, citing advantages such as enabling review (f=7) and assessment (f=4), measuring students' comprehension skills (f=2), incorporating questions targeting various language skills (f=2), identifying students' learning gaps (f=2), and including innovative content (f=2). However, some teachers believed that the checkpoint activities required improvement, pointing to the need for more qualified and enriched questions (f=2), the presence of unnecessary listening sections (f=2), and the perception of checkpoint tasks merely as routine activities (f=2). Additionally, one teacher suggested that a different evaluation should be made.